DAY — **15** SEAT NUMBER | | | | | | |

2025	III	03	1100	**J-361**	(M)

FOOD SCIENCE AND TECHNOLOGY (62)

Time : 3 Hrs. **(8 Pages)** **Max. Marks : 70**

सूचना : *(१) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.*

(२) योग्य ठिकाणी सुबक आकृती काढा.

(३) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

(४) सर्व प्रश्नांच्या उत्तरांचा प्रारंभ नवीन पानांवर करावा.

प्र. १. **(अ)** योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरून वाक्य पुन्हा लिहा : (६) **[१८]**

(१) मांस जास्त शिजविल्याने ------ होते.

(अ) मुलायम

(ब) आक्रसणे

(क) पांढरे शुभ्र

(ड) कठीण

(२) फळांचा रस तयार करतांना, आपण ------- निवडली पाहिजेत.

(अ) कच्ची फळे

(ब) पक्व आणि पिकलेली फळे

(क) अधिक पिकलेली फळे

(ड) सडलेली फळे

(३) आरोग्याला घातक असलेला अन्नपदार्थ म्हणजे ----- अन्न.

(अ) सुरक्षित

(ब) असुरक्षित

(क) पोषक

(ड) आरोग्यदायी

(४) खाद्य सेवा उद्योगातील कर्मचाऱ्यांमध्ये ------ यांचा समावेश नाही.

(अ) वेटर (स्वागती)

(ब) ग्राहक

(क) निरीक्षक

(ड) व्यवस्थापक

(५) केक ------ तापमानास भाजला जातो.

(अ) १००℃

(ब) १२०℃

(क) १७०℃

(ड) यापैकी कोणतेही नाही

(६) समतोल आहाराचे सेवन आणि पोषक घटकांचे उपयोजन हे तुम्हाला ------ स्थिती देतात.

(अ) पोषणाची कमतरता

(ब) जास्त पोषणाची

(क) लठ्ठपणाची

(ड) सामान्य पोषणाची

(ब) खालील 'अ' गटातील शब्दांच्या 'ब' गटातील शब्दांसोबत योग्य जोड्या जुळवा : (६)

'अ' गट	'ब' गट
(अ) दुधातील सूक्ष्म जंतूंचा नाश	(१) लेमन ड्रॉप्स
(ब) कवचधारी मासे	(२) पाश्चरायझेशन
(क) हार्ड कँडी	(३) सौंदर्यात्मक समतोल
(ड) खाद्य तेल	(४) आरोग्यपूर्ण आणि पौष्टिक
(इ) रंग	(५) खेकडा
(फ) सूप *(soup)*	(६) अर्जेमोन तेल
	(७) खेळांडूचे पेय *(sports drinks)*

(क) खालील प्रश्न सूचनेनुसार सोडवा : (६)

(१) अधोरेखित शब्द योग्य रीतीने लिहा :

न के सि हे दुधातील एक प्रथिन आहे.

(२) गटात न बसणारा शब्द ओळखा:

(अ) जिलेटीन (ब) पेक्टीन

(क) अंडे (ड) अगार-अगार

(३) 'बरोबर' की 'चूक' ते लिहा :

बद्धकोष्ठता झाली असता पाणी पिण्याचे प्रमाण कमीतकमी १.५ लिटर असावे.

(४) पहिला सहसंबंध पाहून दुसरा सहसंबंध पूर्ण करा :

लाकडाचा भुसा : लाल तिखट

चिकोरी : .....

(५) खालील दिलेल्या संकेतावरून शब्द पूर्ण करा :

संकेत : एका डब्यामध्ये अनेक मसाले ठेवलेले असतात.

	सा			बा

(६) मी कोण आहे :

संकेत : मी द्राक्षापासून तयार केलेले एक मद्ययुक्त पेय आहे.

प्र. २. (अ) खालील कोणत्याही सहा प्रश्नांची उत्तरे लिहा : (१२) **[१६]**

(*i*) वायुयुक्त पेये (carbonated drinks) बनविण्याचा तक्ता पूर्ण करा.

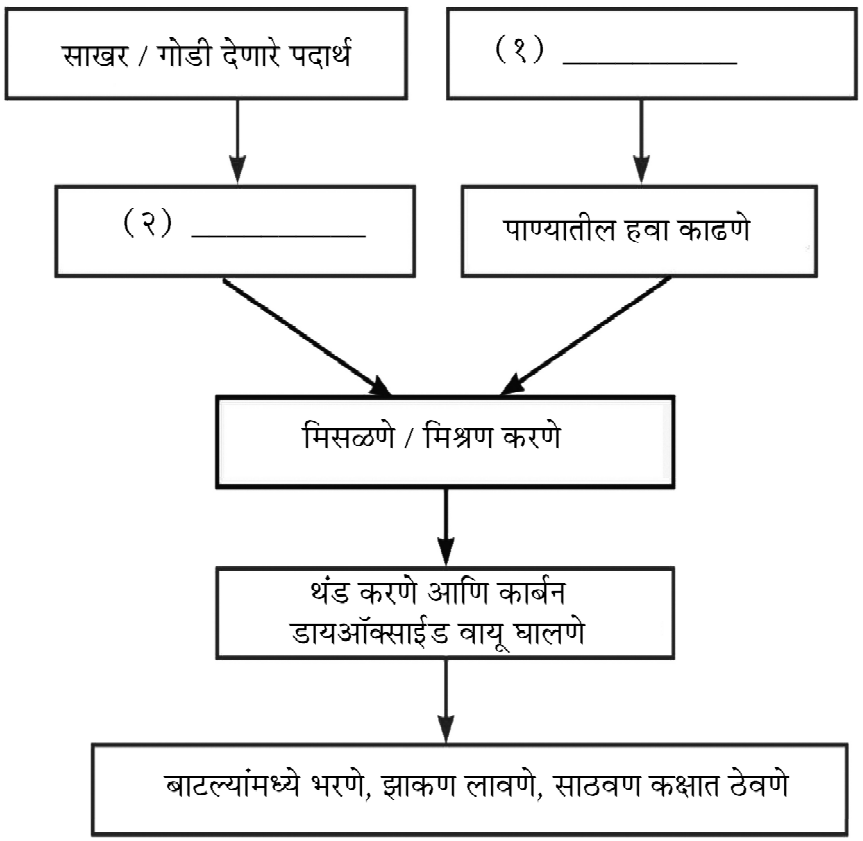

(१) _____ (२) _____

(*ii*) आपल्या आहारातील प्रथिनांचे वेगवेगळे स्रोत लिहा.

(*iii*) आपल्या आहारामध्ये वापरण्यात येणाऱ्या विविध दुग्धजन्य पदार्थांची यादी करा.

(*iv*) खेळांडूंसाठीच्या पेया विषयी लिहा. (sports drink)

(*v*) गव्हाच्या पिठाचे प्रकार स्पष्ट करा.

(*vi*) ॲन्थ्रोपोमेट्री तंत्रावर टीप लिहा.

(*vii*) लठ्ठपणामध्ये कोणते पदार्थ टाळावे?

(ब) खालील प्रश्नांचे थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणत्याही <u>दोन</u>) : (४)

(*i*) आंबविणे – व्याख्या लिहा

(*ii*) खाद्य सेवा उद्योगातील कर्मचाऱ्यांच्या कामाचे स्वरूप लिहा. (कोणतेही दोन)

(*iii*) खालील आकृतीला नावे द्या.

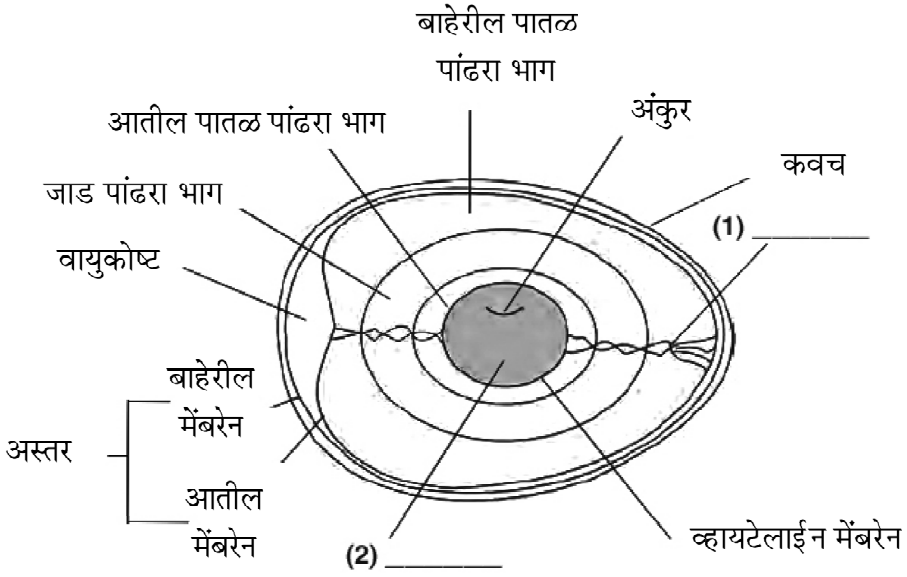

(१) _____ (२) _____

प्र. ३. **(अ)** खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : (१२) **[१८]**

(*i*) पेय पदार्थाचे वर्गीकरण करा.

(*ii*) बेकरी उत्पादनसाठी वापरण्यात येणारी साधने ओळखा :

(अ) .....

(ब) .....

(क) .....

(*iii*) कॅरॅमल, टॉफी आणि फजची माहिती लिहा.

(*iv*) अन्न कचऱ्याची विल्हेवाट लावण्याच्या कोणत्याही तीन पद्धती लिहा.

(*v*) कुपोषणाची व्याख्या लिहून त्याचे प्रकार स्पष्ट करा.

(ब) खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : (६)

(*i*) अंड्याची पाककलेतील कोणतीही तीन कार्ये लिहा.

(*ii*) खालील वस्तू ओळखून त्याविषयी माहिती लिहा.

(*iii*) भारतीय मानक संस्था (BIS) वर टीप लिहा.

प्र. ४. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा : **[१८]**

(सहा गुणांचे तीन उपप्रश्न आणि प्रत्येक उपप्रश्नाला पर्याय आहे)

(अ) *(i)* दुधाची रासायनिक रचना (संघटन) सविस्तर स्पष्ट करा. (६)

किंवा

(ii) मत्स्य संरक्षणाच्या विविध पद्धतींची नावे लिहून त्यापैकी कोणत्याही दोन पद्धती सविस्तर लिहा.

(ब) *(i)* अन्नभेसळीची व्याख्या लिहा. अन्नभेसळीची कारणे व प्रकार लिहा. (६)

किंवा

(ii) मधुमेहाच्या रुग्णासाठी उपचारात्मक उपाय व आहार नियोजनासंबंधी लिहा.

(क) *(i)* (अ) मेनू समतोल म्हणजे काय? (१)

(ब) त्याचे प्रकार लिहा. (३)

(क) खालील आकृती पूर्ण करा. (२)

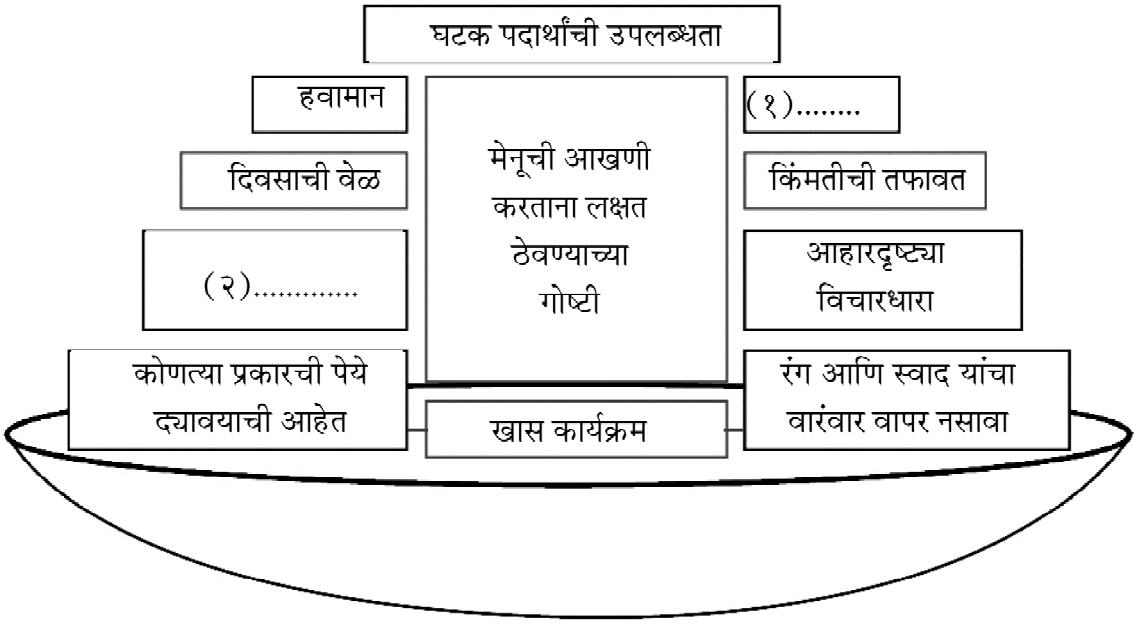

(१) _____ (२) _____

किंवा

(ii) पांढऱ्या ग्रेव्हीचे घटक पदार्थ लिहा आणि त्याची कृती, वापर आणि साठवण स्पष्ट करा. (६)

◆◆◆